

Sámegieloahpahus

Cuoŋománu 11. beaivvi 2025 (ášši 2024/6209)

Ášši gusto sámi oahppái X suohkanis, geas lei vuoigatvuohta oahpaheapmái sámegielas nubbin giellan. Son ii ožžon gokčojuvvot sáhttogoluid davvisámegiela giellačoagganeapmái, vaikko čoagganeapmi lei oassin oahpahusláhčosis maid Y suohkan fálai. X suohkan ii atnán čoagganeami leat oassin oahpahusláhčosis, muhto govččai ankke oasseváldigoluid ja rehkenasttii diimmuid fárrui go árvoštalai oahpahusdiimmuid, mearriduvvon diibmojuohkima mielde. Suohkan oaivvildii maid ahte oahpahuslážus mii muđui lei eanas gáiddusoahpahus ja okta guossástallan gáiddusoahpaheaddjis lei dohkálaš, nu ahte oassálastin giellačoagganeamis ii lean dárbblaš.

Siviilaáittardeaddji oaivvildii ahte X suohkan ii lean deavdán vuoigatvuođa sámegielaoahpaheapmái go eai gokčan goluid giellačoagganeami mátkái. Giellačoagganeami haga de ii livčče oahpahusláhčosis leamašan doarvá diimmut.

Suohkan árvvoštalai vástádusas áittardeaddjái ahte lei go oahpahus dohkálaš, muhto ii sáhttán duodástit ahte lei go dahkkon diekkár árvvoštallan ovdal.

Siviilaáittardeaddji oaivvildii dan dihte ahte gáibádusat čálalašvuhtii eai lean čuvvojuvvon ja ahte áššemeannudeapmi ii lean dohkálaš.

Suohkan dovddastii ahte sii eai lean addán doarvái buori dieđu sámegieloahpaheami vuoigatvuoda birra ja makkár oahpahusfálaldaga sii oaivvildedje ahte oahppis galggai.

Siviilaáittardeaddji čilgii vuoigatvuoda sámegieloahpaheapmái sihke ođđa ja boares oahpahuslága mielde ja bivddii suohkana árvvoštallat ođđasit.

Publisert: 8.5.2025

Ášši duogáš

B (oahppi) lea oahppi Z mánáidskuvllas X suohkanis. Son álggii davvisámegiella nubbin giellan oahpahusain čakčat 2023 go álggii viđát luohkkái.

Sámegieloahpaheapmi čađahuvvui šiehtadusa vuođul mii lea dahkkon skábmamánu 3. beaivvi 2022 gaskkal X suohkana Z skuvlla ja Y suohkana. Šiehtadusa mielde galgá oahpahus čađahuvvot «gáiddusoahpaheami, skuvlagalledeami hámis ja láhččojuvvojit maiddá intensiiva giellačoagganeamet oahpaheddjiiguin ja ohppiiguin». Boahdá vel lassin ovdan ahte «šiehtadus ii galgga rasttidit Udir:a oppalaš diibmologu, ja boahdá ovdan jahkebealplánain».

Golggotmánu 20. beaivvi 2023 bivddii A (váidaleaddji), oahppi eadni, sáhttogoluid giellačoagganeapmái gokčojuvvot, mii galggai leat áigodagas skábmamánu 27. beaivvi rájes 30. beaivái 2023 Bálagis, Nordlándda fylkkas. Skábmamánu 7. beaivvi 2023 biehttalii X suohkan gokčat goluid. Suohkan oaivvildii ahte gáiddusoahpahus oktan skuvlagalledemiin lei pedagogalaččat dohkálaš ja ahte oahppái ii lean dárbu oassálastit

giellaleairras olahit fága gealbomihtuid. Mearrádus váidaluvvui. Iežas ođđa vástádusas juovlamánu 7. beaivvi 2023 čálii suohkan maid ahte lea suohkana iežas duohken válljet oahpahanhámi. Seammás dovddastii suohkan ahte sii livčče sáhttán almmuhit buorebut makkár oahppofálaldat lei válljejuvvon.

Váidaleaddji váiddii X suohkana mearrádusa Siviilaáittardeaddjái ođđajagimánu 16. beaivvi 2024. Siviilaáittardeaddji čálii guovvamánu 7. beaivvi 2024 váidaleaddjái ahte son ferte bivdit X suohkana mearridit ahte lea go váidinriekti mearrádussii. Ášši sáddejuvvui de dalá Stáhtahálddašeaddjái Osloves ja Viken:is. Stáhtahálddašeaddji oaivvildii cuoŋománu 12. beaivvi 2024 ahte mearrádus ii lean eanjkilmearrádus ja ahte ii leat váidinriekti, go oassálastin giellaleairras ii lean vuoigatvuohta.

Váidaleaddji guoddalii mearrádusa Oahpahusdirektoráhttii. Direktoráhtta čálii skábmamánu 1. beaivvi 2024 ahte sii ledje ovtta oaivilis stáhtahálddašeddiin ja ahte váidda ii váldojuvvon vuhtii. Seammás oaivvildii direktoráhtta ahte X suohkan fertii addit riehta diedđuid oahppofálaldaga birra.

Oahpahusdirektoráhta mearrádusa maŋŋil, de lea váidaleaddji ođđasit guoddalan ášši Siviilaáittardeaddjái. Váidaga mielde lea son bidjan fárrui dokumentašuvnna Y suohkanis oahppi oahpahandiibmologu birra. Dokumentašuvnnas boahtá ovdan ahte Y suohkan oaivvilda ahte oahppi lea ožžon menddo unnán oahpahusdiimmuid skuvlajagi 2023-2024, go ii leat leamašan fárus giellaleairras.

Vaikko oahppi ii ožžon gokčojuvvot mátkegoluid giellačoagganeapmái, de son ja okta eará oahppi ovttas ovtta ovddasteddiin mákse mátkegoluid ieža. Z skuvla attii permišuvnna oassálastit giellačoagganeamis, ja suohkan govččai goluid iežas dan oassálastima olis.

Min iskkadeamit

Diedđuin Y suohkanis ahte leat váilevaš oahpahusdiimmut, de mii gávnaheimmet ahte ferte iskat ášši X suohkaniin. Reivves ođđajagimánu 10. beaivvi 2025, de bivddiimet mii X suohkana vástidit gažaldagaid earret eará dáid birra:

1. Oahppi lea ožžon doarvái oahpahusdiimmuid sámegielas.
2. Oahpaheapmi sámegielas lea leamašan dohkálaš.
3. Suohkan doalai iežas geatnegasvuođa almmuhit vuoigatvuođa sámegieloahpaheapmái.

X suohkan vástidii guovvamánu 5. beaivvi 2025. Min gažaldagaide vástidii suohkan earret eará:

1. Oahppis lea vuoigatvuohta 608 oahpahusdiibmui sámegielas mánáidceahkis. Son lea ožžon 2,25 diimmu vahkkui sámegieloahpahusa. Go oahppi oassálasttii giellaleairras

dábálaš skuvlavahku, leat diimmut rehkenastojuvvon oppalaš diibmolohkui. Diimmuid sáhtta lohkat mielde go X suohkan lea máksán giellaleairra. Jus oahppi ii livčče oassálastán giellaleairras, de livčče váilevaš diimmuid sáhttán váldit gáiddusoahpahussan giđđat skuvlaguossástallama dahje intensiivaáigodaga bokte.

2. Go Z skuvllas eai leat sámegieloahpaheaddjit, de oažžu oahppi gáiddusoahpahusa. Oahpaheaddjis gii addá gáiddusoahpaheami, lea dárbbášlaš ja dohkkehuvvon pedagogalaš gelbbolašvuohta, ja gelbbolašvuohta gáiddusoahpahussii. Árvvoštallama mielde oaivvildii Z skuvla ahte oahpahus lei dohkálaš. Oassálastin giellaleairras ii lean dárbbášlaš.
3. X suohkan ii leat doarvái bures almmuhan vuoigatvuođa sámegieloahpahussii, dan jos vanhemat eai livčče jearran skuvllain. Diet lea njulgejuvvon ja dieđut gávdnojit dál suohkana ruovttusiiddus. Skuvllat gávdnet maid ođastuvvon rutiinnaid sámegieloahpahusa birra. X suohkan livččii galgan dieđihit Y suohkanii ahte giellaleaira ii galgan leat fárus šiehtadusas. Vanhemat livčče maid galgan oažžut dieđu ahte giellaleaira ii leat oassin X suohkana fálaldagas. Suohkan doaivvui ahte lei njulgggo gulahallan gaskkal Y suohkana ja váidaleaddji.

Suohkana vástádus sáddejuvvui váidaleaddjai. Guovvamánu 14. beaivvi 2025 son kommenterii earret eará ahte sis ii lean leamašan njulgggo oktavuohta Y suohkaniin ja ahte gulahallan dáhpáhuvai Z skuvlla ossodatjođiheaddji bokte. Lei ossodatjođiheaddji gii sáddii viidáset bovdejumi giellačoagganeapmái. Ii addojuvvon diehtu ahte váilevaš oahpahus galgai ollašuvvat maŋgil.

Suohkan vástidii fas guovvamánu 24. beaivvi 2025 ahte lea riehta ahte gulahallan Y suohkaniin dáhpáhuvai Z skuvlla ossodatjođiheaddji bokte. Z skuvlla bealis ii almmuhuvvon ahte giellaleaira ii lean oassin X suohkana fálaldagas. Mátki giellaleirii ii gokčojuvvon go X suohkan ieš ii fála giellaleairra.

Go X suohkan iežas vástádusain lei čujuhan ahte oahpahus lei árvvoštallojuvvon dohkálažžan, de bivddii Siviilaáittardeaddji njukčamánu 19. beaivvi 2025 ahte sii ožžot dien árvvoštallama. Suohkan gearddui árvvoštallama reivves njukčamánu 25. beaivvi 2025, muhto ii sádden maidege čálalaš árvvoštallama dahje eará dokumentašuvnna ahte lei dahkkon diekkár árvvoštallan árabut.

Siviilaáittardeaddji oaivil ášši ektui

Áššis lea sáhka sámegieloahpahusa birra vuodđoskuvllas. Gažaldat lea ahte lea go oahppi ožžon doarvái oahpahusa X suohkanis. Lea maid gažaldat ahte lea go suohkan addán dárbbášlaš dieđuid vuoigatvuođa sámegielaoahpahussii.

Vuoigatvuohta sámegieloahpahussii

Vuođđolága § 108 mielde galget eiseválddit «heivehit dilálašvuođaid vai sámi álbmot, álgoálbmogin, sáhhtá sihkkarastit ja ovdánahttit iežas giela, iežas kultuvrra ja iežas servodateallima». Oassin dien geatnegasvuođas lea sámegieloahpahus vuođđoskuvlla dásis.

Muhtin áiggi oahppi sámegieloahpahusas, namalassii skuvlajagi 2023-2024, gustui boares oahpahusláhka 1998 rájes. § 6-2 viđát lađđasa mielde lei «sámiin vuođđoskuvlaagis vuoigatvuohta sámegieloahpahussii» olggobealde sámi guovlluid. Viidáset čuoččui ahte «departemeanta sáhhtá mearridit láhkaásahusa bokte molssaevttolaš oahpahanvugiide jus skuvllas eai leat iežas oahpahusbargit». Diekkár reguleren lea dahkkon oahppolága láhkaásahusas § 7-1. Mearrádus namuha sihke «gáiddusoahpahusa, intensiivaoahpahusa dahje earenoamáš leairaskuvlaoahpahusa» molssaevttolaš oahpahanvuohkin.

Vaikko boares oahpahusláhka attii vejolašvuođa fállat gáiddusoahpahusa sámegielas, de lei biddjon vuođđun hálddahusa bealis ahte oahpahus galgá leat dohkálaš, geahča earret eará Oahpahusdirektoráhta dulkoncealkámuša juovlamánu 12. beaivvi 2014 ja direktoráhta reivve dalá Fylkamánnái Nordlánddas ja Fylkamánnái Lulli-Trøndelágas ođđajagimánu 9. beaivvi 2012. Dulkoncealkámušas definere direktoráhtta «dohkálaš» nu ahte oahpahus lea heivvolaš olahit oahppoplána gealbomihtuid.

Čoahkkáigeassun de sáhhtá dadjat ahte siviilaáittardeaddji ipmirda ahte vuoigatvuohta sámegieloahpahussii, boares oahpahuslága mielde, lea ahte sámi ohppiin lea vuoigatvuohta oahpahussii mii dahká ahte sii olahit oahppoplána gealbomihtuid.

Nuvttá oahpahus

Sámegieloahpahus galgá, nu go eará almmolaš vuođđoskuvlaoahpahus, leat nuvttá, geahča boares oahpahuslága § 2-15 ja ođđa oahpahuslága § 2-5. Boares lágas čuožžu ahte suohkan ii sáhte gáibidit gokčat«goluid vuođđoskuvlaoahpaheami oktavuodas, ovdamearkan goluid [...] sáhhtui skuvlaáiggis [dahje] leairaskuvlii».

Oahpahusa viidodaga árvvoštallan

Gažaldat lea go oahpahus leamašan doarvái, mearriduvvo sihke oahpahusa sisdoalus ja ja viidodagas, go dasa lassin lea gáibádus dohkálašvuhtii mearriduvvon vissis diibmolohku mii ohppiin galgá leat. Goappašat gáibádusat oahppi ektui gustojit giellačoagganeami oassálastimis. Árvvoštallanfáddan lea vuosttažettiin ahte lea go oahppi ožžon doarvái oahpahusdiimmuid sámegielas.

Oktan oahppoplána mihtuiguin lea mearriduvvon fága- ja diibmojuohkin buot ohppiide vuođđoskuvllas. Gustovaš fága- ja diibmojuohkin ja fálaldatstruktuvra Máhttoloktemis (johtočálus) Udir-1-2024 boahtá ovdan ahte «ohppiin [mánáidceahkis] geain lea oahpahus sámegielas [...] galget leat unnimusat 954 diimmu vuosttašgiellan ja unnimusat 608 diimmu

nubbingiellan, geahča čuoggá 2.2.1. Vástideaddjin gustojuvvui skuvlajahká 2023/2024, geahča johtočállosa Udir-01-2023 čuoggá 2.2.1.

Sihke X suohkan ja Y suohkan oaivvildeaba ahte oahppis livčče galgan 2,25 sámegieloahpahus diimmu vahkkui, oktiibuot 85,5 diimmu juohke skuvlajagi. Y suohkana rehkenastima mielde dagai giellačoagganeapmi 27 oahpahusdiimmu. Giellačoagganeami haga oaččui oahppi dušše 65,25 oahpahusdiimmu skuvlajagi 2023-2024.

Suohkaniid loguid vuodul, de livččii oahppi ožžon menddo unnán sámegieloahpahusdiimmuid jus ii livčče oassálastán giellačoagganeamis. X suohkan lea iežas vástádusas čujuhan ahte sáhtá rehkenastit fárrui oahpahusdiimmuid giellačoagganeamis, go oahppi manai ja go suohkan mávssii giellačoagganeami ovddas. Suohkan lea maid čujuhan ahte diimmut beroškeahttá livčče dollojuvvon ovdal go skuvlajahki nogai.

Nu go lea namuhuvvon , galget golut oahpahusa olis gokčojuvvot, maiddá mátkkošteapmi. Oahppis leat leamašan golut oažžut oahpahusa giellačoagganeamis. Siviilaáittardeaddji oaivvilda ahte jus oahpahusdiimmut giellačoagganeamis galget rehkenastojuvvot mielde suohkana oppalaš govas fállujuvvon diimmuin, ferte suohkan maid gokčat oahppi mátkegoluid dohko. Ii sáhte leat mearrideaddjin ahte suohkan livččii doallan diimmuid ovdal go jahki nohká, go ii leat gaskkustan dan ovddasteddjiide ovdal giellačoagganeami. Lassin dasa livčče nu ahte bargit Y suohkanis livčče ferten fállat oahpahusa jus ii livčče oassálastán giellaleairras. Ii leat biddjon ovdan reivvestallan Y suohkaniin mii čájeha ahte Y suohkan livččii áigon fállat diekkár oahpahusa giellačoagganeami sadjái go dat mii lei fállujuvvon ja šiehtadallojuvvon lágideami olis.

Oahppi ektui lei maid nu ahte son formálalaččat oaččui virgelobi skuvllas mannat giellačoagganeapmi, geahča e-poastta Z skuvlla ossodatjođiheaddjis, skábmamánu 21. beaivvi 2024. Sihke boares ja ođđa oahpahusláhka mielddisbuktá ahte virgelohpi botke oahpahusa, geahča gullevaš § 2-11 ja § 2-2 njealját lađđasa. Dat mearkkaša ahte oahppi geavahii iežas astoáiggi oassálastit giellačoagganeamis. Astoáiggi ii sáhte rehkenastit oassin sámegieloahpaheamis.

Go oahppi ii ožžon mátkegoluid gokčot, de ii sáhte rehkenastit oahpahusdiimmuid mielde. Go juo váilevaš oahpahusdiimmut eai čađahuvvo ovdal go skuvlajahki nohká, de ii leat X suohkan ollašuhtán oahppi vuoigatvuođa sámegieloahpahusas. Jus diimmut galget rehkenastojuvvot mielde, de ferte X suohkan gokčat buot goluid giellačoagganeapmái, maiddá mátkegoluid,

Oahpahusa sisdoalu árvvoštallan

Go gusto oahpahusa sisdollui, de lea gažaldat ahte lea go oahpahus leamašan dohkálaš, nu ahte oahppi livččii sáhtán olahit oahppoplána gealbomihtuid. Siviilaáittardeaddji sáhtá

iskat árvvoštallama go diet lea nu gohčoduvvon láhkii čadnojuvvon meroštallan, geahča Prop. 57 L (2022-2023) s. 574. Dattege sáhttet oasis árvvoštallamis gáibidit pedagogafágalaš gelbbolašvuođa, mii lea váttis siviilaáittardeaddjái dárkkistit. Siviilaáittardeaddji sáhtta maid iskat áššemeannudeami.

Vaikko giellačoagganeami oassálastin lei oassin oahpahusláhčosis mai Y suohkan fála, lea X suohkan vástidan siviilaáittardeaddjái ahte oahpahus lei dohkálaš vaikko ii livčče oassálastán giellačoagganeamis. X suohkan ii leat sádden árvvoštallama mii lea dahkkon oahpahusa dohkálašvuođa birra, oassálastima haga maid Y suohkan lei váldán iežas láhčosii. Ii ge leat čujuhuvvon makkár ge árvvoštallamii dahje gulahallamii Y suohkaniin ášši birra, geas lea fágalaš gelbbolašvuohta go gusto sámegielloahpaheapmái. Dattege lea suohkan, mannil siviilaáittardeaddji iskama, geahččalan dadjat juoidá movt árvvoštallan lea dahkkon. Siviilaáittardeaddji doaivu dan dihte ahte ii gávdno makkár ge čálalaš árvvoštallan ovdalaččas ovdal siviilaáittardeaddji iskama maid suohkan sáhtii sáddet.

Áššemeannudeapmái guoská gáibádus čálalašvuhtii. Eanjkilmearrádusaid ektui čuožžu diet hálddašanlágas § 23. Gáibádus čálalašvuhtii lea maiddá eará áššemeannudeapmái vai galgá leat dohkálaš. Siviilaáittardeaddji lea mángii cealkán váilevaš čálalašvuođa birra, earret eará ahte «váldočuoggát áššemeannudeamis ja árvvoštallamat mat leat vuodđun áššebohtosii», fertejit leat čálalaččat, geahča SOM-2018-1950. Vuhtiiváldit dárkilvuođa, bearráigeahču ja luohtámuša árvvoštallamii, leat ákkat vuodúštit gáibádusa čálalašvuhtii.

X suohkan ii leat dahkan makkár ge čálalaš árvvoštallama oahpahusa dohkálašvuođa ektui giellačoagganeami haga. Diet mearkkaša ahte gáibádus áššemeannudeapmái ii lea devdojuvvon.

Diehtu vuoigatvuhtii sámegielloahpahussii

Suohkanis lea geatnegasvuohta addit dieđu vuoigatvuođa birra sámegielloahpahussii, geahča dan ođđa oahpahuslága § 10-8. Lága ovdabargguin čuovvu ahte «buot eará diehtu maid sii dárbbasit oažžut buori ipmárdusa ja vuođu aktiivvalaš oassálastimii ohppiid ja vanhemiid bealis», maiddá galgá addot, geahča Prop. 57 L (2022-2023) s. 602. Mearrádus lea joatkka diehtujuohkin geatnegasvuođas, mii boares lágas bođii ovdan mángga ieš guđet mearrádusain.

Oahppi dáfus lea X suohkan dovddastan ahte eai leat addán doarvái dieđu. Dat boahtá maid ovdan reivvestallamis gaskkal Z skuvlla ja váidaleaddji ahte giellačoagganeami oassálastin ii lean čielggas skuvlla bealis. Ii ge lean dat ge gulahallon ahte liigeoahpahus giđđat lei molssaeaktu jus oahppi ii mannan ja máksán mátkki ieš giellačoagganeapmái. Oktiibuot orru leamen ahte diehtu maid skuvla attii, ii leat leamašan doarvái buorre.

Siviilaáittardeaddji čujuha ahte burre gulahallan ja heiveheapmi lea dárbbášlaš vai vuoigatvuohta sámegielloahpahussii ollašuvvá. Analysajoavku «Sámi logut muitalit» lea

fágalaš analysajoavku mii ovdanbuktá sámii statistihka ráđđehussii ja Sámediggái, geahča <https://samilogutmuitalit.no/nb> (lohkkojuvvon cuoŋománu 10. beaivvi 2025). Sii almmuhedje loguid 2021 mat čájehit ahte leat ollu oahppit geat heitet sámegieloahpahusain, geahča Øystein A. Vangsnes, «Sámegielain luohpat vuodđoskuvllas (Den samiske lekkasjen i grunnskulen)». Artihkkalis lea váldon ovdan ahte struktuvrralaš dilit movt oahpahusa organisere, orru leamen hui dehálaš go lea sáhka heaitit, geahča siidu 18.

X suohkan bivdojuvvo dan dihte bearráigeahččat ahte boahpteáiggi addo diehtu nu árrat go vejolaš dan birra goas ja movt sámegieloahpahus galgá dáhpáhuvvat, vai oahppi ja váidaleaddji beassaba váikkuhit ahte oahpahus šaddá nu buorre go vejolaš. Lea X suohkan mas lea ovddasvástádus oahppi sámegieloahpahussii ja addit dieđu dan oktavuođas.

Árvvoštallan vuoigatvuođa birra sámegieloahpahussii boahpteáiggis

X suohkan lea diedđihan ahte sii eai háliit ahte oahppi galgá oassálastit giellačoagganeamis ovddosguvlui. Lea maid dahkkon mearrádus njukčamánu 11. beaivvi 2025, mas oahppái addo sámegieloahpahepmi skuvlajagi 2024/2025. Siviilaáittardeaddji ii leat árvvoštallan dien mearrádusa dan geažil go hálddašeami váidinvejolašvuođat eai leat geavahuvvon, geahča siviilaáittardeaddji lága § 8. Go ođđa oahpahusláhka bođii fápmui oahppojaagi 2023/2024 rájes, masa váidda gusto, áigu Siviilaáittardeaddji oanehaččat kommenteret makkár gáibádusaid dál ferte bidjat go árvvoštallá.

Siviilaáittardeaddji lea bidjan vuodđun ahte vuoigatvuohta sámegieloahpahussii, boares oahpahuslága mielde, addá sámii ohppiide vuoigatvuođa oahpahussii mii dahká ahte jokset gealbomihtuid oahppoplánas. Sullasaš gáibádus boahdá ovdan dan ođđa oahpahuslágas, seammás go dál lea presiserejuvvon ahte «suohkan galgá fállat oasi sámegieloahpahusas sámegielat birrasis jus lea dárbu vai oahpahus galgá leat pedagogalaččat dohkálaš», geahča § 3-2 manjemus lađđasa. Lága ovdabarggus lea čiekŋuduvvon ahte «man stuora oasit sámegieloahpahusas vejolaččat lea dárbu addit sámegielat birrasis, ferte boahtit ovdan konkreetta árvvoštallamis ahte dat oahpahus maid oahppi oažžu, addá oahppái vuoddu joksat gealbomihtuid oahppoplánas dahje ii ».

Regularen lea lasáhus oppalaš mearrádussii gáiddusoahpaheami birra § 14-4, mii dievasmahttá jus geavaha gáiddusoahpaheami. Eaktun gáiddusoahpahepmái lea ahte «lea oadjebas ja dohkálaš». Dien árvvoštallamis galgá earret eará váldit vuhtii «ohppiide vejolašvuođa oahppat, ovdánit, loaktin ja sosiála oktavuođadovdu», geahča vuosttaš lađđasa. Lága ovdabargguin lea váldojuvvon ovdan earret eará «ahki ja man láddan oahppit leat», «man ollu oahpahusas lea gáiddusoahpahus» ja «ovttastahttojuvvo go ja movt gáiddusoahpahus ja eará fysalaš ovttasteamit», leat mearkkašahttin árvvoštallamii, geahča Prop. 57 L (2022-2023) s. 627.

Oktiibuot ferte de dahkat viiddis árvvoštallama ahte lea go dárbu ahte oasit oahpahusas lea sámegiela birrasis vai oahpahus galgá pedagogalaččat leat dohkálaš, geahča oahpahuslága § 3-2 maŋemus lađđasa ja § 14-4. Suohkanat fertejit árvvoštallat konkrehtalaččat mas deháleamos čállojuvvo ja dokumenterejuvvo, geahča maid Prop. 57 L (2022-2023) s. 628. Jus suohkanis alddis ii leat pedagogalaš gelbbolašvuohta sámegiela, de lea vuogas vuogas ahte suohkan gulaskuddá sámegieloahpaheddjiin dahje sámegiela fágaovddasvástideddjiin dainna gii fállá sámegieloahpahusa ovdal go fállujuvvo lážus rievdaduvvo suohkana bealis. Diet oktavuohta berre boahtit ovdan dokumentašuvnnas.

Lassin lea Vuodđolága gáibádus ahte sámiet galget sáhttit sihkkarastit ja ovdánahttit iežaset giela, de čuovvu maid ahte «mánnái buoremussan [galgá] leat vuđolaš vuhtiiváldin» árvvoštallamis, geahča § 104. Diet mearkkaša earret eará ahte galgá guldalit máná oaivila. Geahča eanet dien birra ja buohtastahttima váras siviilaáittardeaddji raportta mánáid vuoigatvuođa mielváikkuheapmái skuvlaássiin (skuvlamolsuma) (ášši 2022/1946).

Čuovvoleapmi viidáset

Go X suohkan ii leat addán oahppái doarvái oahpahusa sámegiela ja dieđu sámegieloahpahusa vuoigatvuođa birra, de čuovvu das ahte siviilaáittardeaddji áigu čuovvolit ášši viidáset.

Siviilaáittardeaddji bivdá X suohkana:

1. Árvvoštallat ođđasit váidaleaddji ohcama oažžut gokčojuvvot mátkegoluid giellačoagganeapmái, siviilaáittardeaddji ipmárdusa vuodul.
2. Sáddet dieđuid suohkana ruovttusiiddus ja ođasmahttojuvvon rutiinnaid mas addet dieđuid vuoigatvuođaid birra sámegiela ektui, ja orienteret movt suohkan gulahallá sámi ohppiiguin ja vanhemiiguin, nu ahte sii ožžot dieđuid vuoigatvuođaideaset birra.

X suohkana ođđa árvvoštallama ja dieđuid bivdit ovdal geassemánu 1. beaivvi 2025

Loahppaboadus

Siviilaáittardeaddji lea boahtán dan oaivilii ahte X suohkan ii leat addán oahppái doarvái sámegieloahpahusa. Oahppi lea ožžon menddo unnán oahpahusdiimmuid davvisámegiela, go giellačoagganeapmi ii rehkenaston oassin oahpahusláhčosis. Eaktodáhtolaš oassálastin oahppi bealis, ii leat oassin suohkana oahpahusláhčosis go suohkan ii leat gokčan mátkegoluid giellačoagganeapmái.

X suohkan ii leat dokumenteren ahte lea go árvvoštallan ahte oahpahuslážus lei dohkálaš. Suohkan ii leat maid addán doarvái buori dieđu sámegieloahpahusa ja oahppofálaldaga birra.

X suohkan lea bivdojuvvon ođđasit árvoštallat gokčat mátkegoluid giellačoagganeapmái.
Lassin lea suohkan bivdojuvvon čielggadit movt sii addet dieđuid vuoigatvuoda birra
sámegielloahpahussii.

Sist oppdatert: 8.5.2025